

Ilmasto muuttuu – muuttuuko maa- ja metsätalous? -tapahtuma Liminganlahden luontokeskuksessa 24.9.2024

Ryhmä 2: Turvepeltojen ilmastokestävä käyttö Pohjois-Pohjanmaalla

Ryhmän 2 osallistujat pohtivat turvepeltojen ilmastokestävää käyttöä. Ilmastokestävän ruoan ja rehun tuotannon lisäksi keskusteltiin myös ympäristö- ja ilmastohyötyjen tuottamisesta. Ryhmäkeskustelun veti ilmastoasiantuntija Antti Miettinen ELY-keskusten valtakunnallisesta ilmastoyksiköstä.

1. Millaista turvepeltojen käyttöä Pohjois-Pohjanmaalla tulisi mielestäsi tavoitella?

Ryhmäkeskustelun perusteella Pohjois-Pohjanmaalla tulisi tavoitella monipuolista turvepeltojen käyttöä. Viljelyn pitäisi olla taloudellisesti kannattavaa ja samalla myös ympäristö- ja ilmastoviisasta.

Ruoantuotannon kannalta keskeiset turvepellot tulisi säilyttää. Tuotantopeltojen rakenteen ja kasvukunnon tulisi olla hyvä.

Turvepellon tulisi mielellään olla nurmiviljelyssä tai muilla monivuotisilla kasveilla, ei yksivuotisilla kasveilla (esim. vilja vain suojaviljana). Ruokohelpeä voitaisiin käyttää turvetta korvaavana kasvualustamateriaalina. Turvepelloilla voitaisiin tuottaa myös biohiilen raaka-ainetta. Lupaavilla kohteilla voisi kokeilla kosteikkoviljelyä.

Turvepeltojen tulisi olla niiden tilojen käytössä, jotka viljelevät aktiivisesti. Tilakeskusta ei pysty siirtämään, mikä asettaa omat rajoitteet.

Vajaatuottoiset ja kaukana tilakeskuksesta sijaitsevat turvepellot tulisi poistaa viljelykäytöstä ja vetettäviksi soveltuvat peltolohkot vettä kosteikoiksi tai ennallistaa ne. Tähän ohjaavat myös EU-velvoitteet sekä ilmastolakiin kirjattu hiilineutraaliustavoite. Kosteikkoja voitaisiin hyödyntää matkailukäytössä (esim. riistasafarit) ja muussa virkistyskäytössä. Osa turvepeltolohkoista voitaisiin metsittää tai käyttää aurinkovoiman tuotantoon.

Maatalouden hyödylliset ja haitalliset ulkoisvaikutukset tulisi saada osaksi viljelijän päätöksentekoa taloudellisten ohjauskeinojen avulla. Pellonomistajan pitäisi saada korvaus kasvihuonekaasupäästövähennysten ja ympäristöhyötyjen tuottamisesta. Tarjouskilpailut ovat erinomainen tapa huomioida peltolohkojen ja maanomistajien heterogeenisyys. Maankäyttösektorin päästövähennyksistä ja hiilinieluista tulisi maksaa suomalaisille maanomistajille sen sijaan, että nieluyksiköitä ostetaan muilta EU-mailta.

Turvepelloilla pitäisi myös pystyä edistämään vesienhallintaa, jotta hiilen hajoamista saadaan hidastettua. Samalla varaudutaan mahdollisiin kuivuusjaksoihin.

Huoltovarmuutta ja omavaraisuuden vahvistamista pidettiin tärkeinä. Samalla olisi huomioitava pohjoisen ruuantuotannon erityisyys ja yhtä lailla myös ympäristönäkökannat. Ryhmäkeskustelussa heräsi myös kysymys siitä, onko turvepeltojen viljelykäyttö välttämätöntä suomalaisten elintarvikkeiden tuotannon omavaraisuuden kannalta. Lisäksi tuotiin esiin turpeen roolia energiaomavaraisuudessa ja tuotantoeläinten kuivikkeena.

Turvepeltojen käytön pitäisi olla myös tutkivaa ja kokeilevaa. Yhteisen näkemyksen löytäminen turvepeltojen käytöstä voi olla hankalaa, koska tietoakin tulee monesta näkökulmasta. Viljelijöiden on syytä olla mukana pohtimassa vaihtoehtoja, koska he tuntevat omat peltonsa.

2. Millaisia mahdollisuuksia ja millaisia esteitä tai uhkia näet turvepeltojen ilmastokestävälle käytölle Pohjois-Pohjanmaalla?

Mahdollisuudet turvepeltojen ilmastokestävälle käytölle

Vahva maatalouskulttuuri, aktiiviset ja ympäristötietoiset viljelijät sekä viljelijöiden halu viljellä kestävästi nähtiin mahdollisuuksina turvepeltojen ilmastokestävälle käytölle Pohjois-Pohjanmaalla.

Kustannusajattelua maatalouden harjoittamisessa korostettiin. Tietoa ja taitoa sekä keinoja, jotka mahdollistavat kannattavan viljelyn on olemassa. Yhdessä suunnittelua ja kehittämistä pidettiin tärkeinä.

Mahdollisuuksia tuovat myös uudet tuotteet ja uudet liiketoimintamahdollisuudet. Esimerkkinä mainittiin huonotuottoiselle pellolle perustettava aurinkopaneelikenttä.

Turvepeltojen merkitys ilmastonmuutokseen sopeutumisessa tuotiin esille. Turvepellot tuottavat kivennäismaapelloja varmemmin satoa kuivina vuosina. Turvepeltojen kosteudenpitokyvyllä nähtiin myönteisiä vaikutuksia myös omavaraisuuteen ja ruokaturvaan.

Turvepelloilta on mahdollista saada kustannustehokkaita kasvihuonekaasupäästövähennyksiä. Päästövähennysten potentiaali on suuri. Hiilimarkkinoiden kehitystä toivottiin ja oikein suunnattua tukipolitiikkaa peräänkuulutettiin. Myös EU:n ennallistamisasetusta pidettiin mahdollisuutena.

Esteet ja uhat turvepeltojen ilmastokestävälle käytölle

Sään ääri-ilmiöiden lisääntymistä pidettiin uhkana turvepeltojen ilmastokestävälle käytölle Pohjois-Pohjanmaalla. Ilmastonmuutoksen vauhdissa ei pysytä mukana ja ilmastonmuutokseen varautumisessa ja sopeutumisessa on puutteita.

Maatalouden heikko taloudellinen kannattavuus ja huoli maataloustuotannon jatkuvuudesta ovat esteitä ja uhkia myös turvepeltojen ilmastokestävälle käytölle.

Tukipolitiikka mainittiin esteenä useaan kertaan. Esteinä nähtiin myös lainsäädäntö sekä kannustimien ja pitkäjänteisen päätöksenteon puute sekä liian ylhäältä ohjattu sääntely ja ohjeet, jotka eivät huomioi alueellisia erityisoloja.

Peltojen omistussuhteet ja vuokrasopimusten pituudet ovat ongelmallisia myös turvepeltojen ilmastokestävän käytön kannalta.

Esteinä ja uhkina turvepeltojen ilmastokestävälle käytölle mainittiin myös viljelijöiden asenteet. Esi-isien vaivalla kuivattamat turvepellot halutaan pitää viljelykäytössä. Pelto viljelykäytössä on usein päästölähde ja EU:n, valtion ja yritysten ilmastotavoitteet luovat paineita. Myös turvepeltojen viljelijöiden osaamisessa ja tietopohjassa nähtiin aukkoja.

Turvepeltokeskustelua pidettiin polarisoituneena. Polarisoituminen heijastuu siihen, miten tutkimustukoksista viestitään ja miten tutkimustietoa hyödynnetään.